

**Силабус навчальної дисципліни
«Герменевтика в гуманітарному пізнанні»**

Напрямок підготовки	Доктор філософії		
Галузь знань	03 Гуманітарні науки		
Спеціальність	035 Філологія		
Освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство		
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору аспіранта		
Мова навчання	Українська		
Семестр	II		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Форма підсумкового контролю	Залік		
Викладач	Мусієнко Валентина Павлівна, доктор філологічних наук, професор кафедри російської мови і літератури КНЛУ		
Анотація навчальної дисципліни	Курс включає два змістові модулі. У першому розглядаються базові поняття герменевтики, становлення герменевтики та її розвиток, місце герменевтичної науки у методологічній культурі сучасності, види герменевтик за сферою застосування. Другий модуль присвячений складникам герменевтичного процесу. Розглядаються чинники мови і тексту, герменевтичні типи тексту, чинники автора і адресата, роль культурно-історичного контексту створення твору і його інтерпретації, а також методи, принципи, етапи та процедури навчального тлумачення.		
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	3 кредити ЄКТС		
	лекції	20	год.
	семінарські заняття		год.
	практичні заняття	10	год.
	консультації		год.
	самостійна робота	60	год.
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	Успішне опанування курсів: філософія, загальне мовознавство, лексикологія, теоретична та історична граматики, історія літератури, стилістика. Знання теоретичних основ системних теоретичних і практичних курсів окремих мов. Важливе значення набуває також загальний освітній рівень аспіранта, ступінь володіння мовними явищами.		
Мета вивчення дисципліни	Показати аспірантам, що у гуманітарних науках істина варіативна, що значення виникає в результаті взаємодії принаймні трьох чинників: автора – тексту – адресата, що стимулюватиме до самостійності лінгвістичного аналізу, формуватиме наукову сміливість майбутніх дослідників.		

Компетентності, яких аспірант набуває в результаті вивчення дисципліни

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Знання базових понять герменевтики, історії її розвитку, сфер застосування герменевтики та специфіки її видів; здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі герменевтики.
ФК 2. Знання етапів навчальної інтерпретації тексту; здатність інтерпретувати тексти, уміти аргументувати інтерпретацію та оцінювати валідність інтерпретації текстів.

- ФК 3. Здатність встановлювати герменевтичні властивості тексту; здатність відбирати та застосовувати методи інтерпретації відповідно до типів тексту.
- ФК 4. Здатність встановлювати роль чинників герменевтичного процесу в залежності від специфіки тексту та враховувати їх у процесі його професійної інтерпретації.
- ФК 5. Здатність здійснювати педагогічну інтерпретацію художнього твору у суспільно-історичному, культурно-цивілізаційному, індивідуально-авторському контексті.
- ФК 6. Усвідомлення принципової варіативності та незакінченості процесу тлумачення; толерантність при зіткненні різних точок зору.
- ФК 7. Здатність планувати, організовувати, здійснювати і презентувати прикладне дослідження в галузі сприйняття тексту.
- ФК 8. Здатність до критичного аналізу й оцінки наукових джерел.
- ФК 9. Усвідомлення принципу академічної доброчесності.
- ФК 10. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації.

Результати навчання з дисципліни

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Форми оцінювання
Код	Результат навчання	<p>Форми: лекції, практичні заняття, самостійна робота</p> <p>Методи: інформаційно-репродуктивний, виконавський, продуктивно-практичний</p>	усне опитування, перевірка письмових робіт, тестування, МКР
1.1.	базові поняття герменевтики;		
1.2.	історію розвитку герменевтичної науки;		
1.3.	сфери застосування герменевтики та специфіки видів герменевтики;		
1.4.	етапи навчальної інтерпретації тексту;		
2.1.	визначити герменевтичний тип тексту;		
2.2.	встановлювати значущі для інтерпретації тексту фактори;		
2.3.	проводити перевірку валідності інтерпретації;		
2.4.	проводити педагогічну інтерпретацію художнього твору у суспільно-історичному, культурно-цивілізаційному, індивідуально-авторському контексті;		
3.1.	аргументувати інтерпретацію тексту;		
4.1.	усвідомлювати принципову варіативність та незакінченість процесу тлумачення.		

Тематичний план занять	№ п/п	№ і назва теми (включно з темами, винесеними на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
			Денна форма			
			Разом	у тому числі		
				лекції	практ. з.	с. р.
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Герменевтика як наука						
1.	Тема 1.	Герменевтика. Стан і розвиток.	6	4		2
2.	Тема 2.	Види герменевтик	6	4		2
3.	Тема 3.	Базові поняття.	6	4		2
4.	Разом за змістовим модулем 1		18	12		6
Змістовий модуль 2. Складники інтерпретаційного процесу						
5.	Тема 1.	Текст та дискурс як об'єкти герменевтики.	8	2	2	4
6.	Тема 2.	Фактор автора і читача в тлумаченні тексту	8	2	2	4
7.	Тема 3.	Складники та етапи герменевтичного процесу.	26	4	2	20
8.	Тема 4.	Психолінгвістична інтерпретація художньої творчості.	12			12
9.	Тема 5..	Експериментальне вивчення сприйняття тексту Варіативність інтерпретації	10		2	8
10.	МКР		8		2	6
	Разом годин за модулем 2		72	8	10	54
	ІНДЗ		-	-	-	-
	Усього годин		90	20	10	60

Система оцінювання результатів навчання

У структурі модуля курсу оцінюються такі складники: аудиторна, самостійна, індивідуальна робота аспіранта та модульна контрольна робота.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії виставляється одна оцінка за аудиторну та самостійну роботу аспіранта як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за роботу протягом семестру шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити 50. Аспірант може виконати додатково індивідуальне завдання, яке також оцінюється в межах 5 балів і додається до семестрового рейтингового балу, але в межах 50 балів.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу і оцінюється в межах 50 балів. Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР і може складати 100 балів.

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється на підставі семестрового рейтингового балу або за результатами складання заліку і переводиться у національну систему та систему ЄКТС за прийнятою в Університеті шкалою.

Форми та критерії оцінювання:

– семестрове оцінювання:

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна робота, самостійна та індивідуальна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»); невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять оцінюються як «0».

1) Критерії оцінювання усних відповідей

Оцінка – 5 балів за усну відповідь на практичному занятті ставиться, якщо аспірант достатньо повно, правильно і послідовно розкрив тему, виявив обізнаність в літературі з предмету, переконливо виклав свою точку зору на проблему, що розглядається, проілюстрував власними прикладами, дотримуючись при цьому норм літературної мови, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 4 бали виставляється за повну, в цілому вірну, проілюстровану і послідовну відповідь, в якій може бути допущено не більше одної неточності фактичного характеру, одної погрішності в терміновживанні і не більше одного порушення послідовності викладу, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 3 бали оцінюється відповідь, в якій викладені основні положення теми, що розглядається (не менше 50% матеріалу). Допускається не більше двох погрішностей фактичного характеру, не більше двох неточностей терміновживання, не більше порушень послідовності викладу, кількість мовленнєвих помилок не перевищує шести.

Оцінка – 2 бали ставиться, якщо тема розкрита менш ніж на 50%, допущено більше двох помилок фактичного характеру, більше двох помилок в терміновживанні, більше шести мовленнєвих помилок.

2) Критерії оцінювання письмових завдань, тестів

5 балів виставляється, якщо завдання виконане цілком і правильно, при цьому може бути допущено один недолік в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні

4 бали ставиться при виконанні практичного завдання не менш ніж на 75%, при цьому може бути допущено 2-3 недоліки в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

3 бали ставиться, якщо практичне завдання виконане менш ніж на 50%, при цьому допущено не більше двох неточностей у оформленні і не більше шести недоліків в виборі мовних засобів.

2 бали може бути виставлено, якщо практичне завдання виконане менше ніж наполовину і при цьому допущено погрішностей більше, ніж для оцінки „задовільно”.

0 балів виставляється, якщо практичне завдання не виконане.

3) Критерії оцінювання індивідуальної роботи

5 балів виставляється за ґрунтовне висвітлення проблеми, вивченої монографії, вдале цитування та ілюстрації, встановлення зв'язків з іншими дослідженнями, при цьому може бути допущено один недолік в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

4 бали виставляється за повне висвітлення проблеми, змісту прочитаної книги, встановлення можливостей їх застосування, при цьому може бути допущено 2-3 недоліки в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

3 бали виставляється, якщо аспірант викладає основні положення прочитаної книги, наводить окремі думки та ілюстрації, при цьому допущено не більше двох неточностей у оформленні і не більше шести недоліків в виборі мовних засобів.

2 бали виставляється, якщо аспірант викладає лише окремі аспекти питання, при цьому допущено погрішностей більше, ніж для оцінки „задовільно”, або прочитав лише окремі розділи книги.

1 бал виставляється, якщо аспірант лише познайомився з окремими фрагментами книги.

3) Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі: («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконана контрольна робота оцінюється як «0».

Контрольна робота з предмету включає теоретичні питання і практичні завдання.

Критерії оцінювання аналогічні поточному оцінюванню усних відповідей і письмових завдань.

Загальна оцінка за контрольну роботу виставляється як середньоарифметична оцінка відповідей на всі питання з точністю до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за модульну контрольну роботу шляхом застосування коефіцієнту 10 і може скласти 50 балів.

– підсумкове оцінювання: залік

Шкала відповідності оцінок

Відмінно	A	30-100	зараховано
Добре	B	82-89	
	C	75-81	
Задовільно	D	66-74	
	E	60-65	
Незадовільно	FX	0-59	незараховано

Політика курсу

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра психології, педагогіки і фізичного виховання і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; ● видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; ● несамотійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); ● фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; ● посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, ● залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.

Основні види відповідальності аспірантів за порушення академічної доброчесності: ● повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); ● повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; ● відрахування із закладу освіти; ● позбавлення академічної стипендії; ● позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Богин Г. И. Обретение способности понимать: Введение в герменевтику [Электронный ресурс] – Тверь, 2001. – Режим доступа: http://www.bim-bad.ru/docs/bogin_ponimaniye.pdf
2. Брудный А. А. Психологическая герменевтика. – М. : Лабиринт, 2005. – 336 с. – Режим доступа: http://www.vipbook.su/nauka-i-ucheba/gumanitarnye_nauki/357248-brudnyy-aa-psihologicheskaya-germenevtika.html

3. Бузук Л. Г. Лингвистическая герменевтика: в поисках методологических оснований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.gramota.net/materials/2/2016/8-2/15.html
4. Гадамер Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики: Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с. – Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf
5. Герменевтика. История и современность. – М. : Мысль, 1985. – 304 с.
6. Квіт С. М. Основи герменевтики. Навч. Посіб.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – Режим доступа: http://kvit.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2011/04/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_2003.pdf
7. Ляпушкина Е. И. Введение в герменевтику. Учеб. пособие. – СПб. : Изд-во С. - Петерб. ун-та, 2002. – 96 с. – Режим доступа: http://tim5555.ucoz.net/load/hermeneutica_files/vvedenie_v_hermeneuticu/2-1-0-12
8. Осборн Г. Герменевтическая спираль: Общее введение в библейское толкование. – СПб, 2008.
9. Рикер П. Конфликт интерпретаций. – М. : Медиум, 1995. – 289 с. – Режим доступа: https://royallib.com/book/rikyor_pol/konflikt_interpretatsiy_ocherki_o_germenevtike.html
10. Мусиенко В. П., Дуйкин В. Р. Герменевтика: Учебное пособие для специальности Филология. – Черкассы : ЧНУ им. Б. Хмельницкого, 2019. – 304 с.
11. Тисельтон Э. Герменевтика. Пер. с англ. – Черкассы : Коллоквиум, 2011. – 430 с.
12. У. Эко. Роль читателя – М. : Corpus, 2016. – Режим доступа: https://bookz.ru/authors/umberto-eko/rol_-4it_062.html
13. Шлейермахер Ф. Герменевтика. Перевод с немецкого А. Л. Вольского. Научный редактор Н. О. Гучинская]. – СПб.: «Европейски Дом». 2004. – 242 с. – Режим доступа: <http://hermeneutik.kemsu.ru/Content/documents/%D0%A8%D0%BB%D0%B5%D0%B9%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%85%D0%B5%D1%80%20%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>

Додаткова:

1. Арутюнова Н. Д. Фактор адресата // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 356 – 368.
2. Белянин В. П. Основы психолингвистической диагностики: модели мира в литературе. – М., 2000.
3. Брудный А. А. Психологическая герменевтика. – М., 1998.
4. Бутенко И. А. Читатель и чтение на исходе XX века и социологические аспекты. – М., 1997.
5. Ван Дейк Т. А., Кинч В. Стратегии понимания связного текста // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – Вып. 23. – С. 153–211.
6. Гадамер Г. Герменевтика і поетика. – К., 2001.
7. Демьянков В. З. Прагматические основы интерпретации высказывания // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 368–378.
8. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. – М., 2002.
9. Кубрякова Е. С. Текст – проблемы понимания и интерпретации // Семантика целого текста. – М, 1986. – С. 93–94.
10. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М., 1991.
11. Купина Н. А. Замысел автора или вымысел читателя? // Речевое мышление и текст. – Воронеж, 1993. – С. 5–15.
12. Макаров М. Л. Коммуникативная структура текста. – Тверь, 1990.
13. Мурзин Л. Н., Штерн А. С. Текст и его восприятие. – Свердловск, 1991.
14. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М., 1991.
15. Художественная рецепция и герменевтика. – М., 1985.

	16. Шпет Г. Г. Герменевтика и ее проблемы // Контекст. – 1990. – С. 247–248. 17. Feher I. Hermeneutics and philosophy of language: The linguisticity of every linguistic theory. – 2015. – pp. 191–200. – Available from: https://www.researchgate.net/publication/284898217_Hermeneutics_and_philosophy_of_language_The_linguisticity_of_every_linguistic_theory 18. Stefanink B., Bălăcescu I. The hermeneutical approach in translation studies. Cad. Trad. [online]. – 2017. – Vol. 37. – № 3 [cited 2020-12-04]. – pp. 21–52. – Available from: https://doi.org/10.5007/2175-7968.2017v37n3p21

Додаткові ресурси

Герменевтика. Матеріали для докторантів – Центр слов'янських досліджень.

Герменевтика. Матеріали для докторантів – сторінка кафедри російської мови на сайті Університету. – Режим доступу: <https://rosukrmov.knlu.edu.ua/>